

DOI 10.36074/logos-20.09.2024.006

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Кривов'язюк Ігор Володимирович¹

1. канд. екон. наук, професор,
професор кафедри підприємництва, торгівлі та логістики
Луцький національний технічний університет, УКРАЇНА
ORCID ID: 0000-0002-8801-4700

Процес прийняття управлінських рішень є центральною частиною діяльності будь-якої організації. Від того, наскільки ефективно керівники здатні аналізувати ситуації та обирати оптимальні варіанти дій, залежить не лише успіх підприємства, а й його конкурентоспроможність, стійкість на ринку та здатність до інновацій. Управлінські рішення – це комплексний процес, який поєднує аналіз, прогнозування та вибір, а на цей процес впливають численні фактори, як внутрішні, так і зовнішні. Визначення та розуміння цих факторів є важливим для підвищення ефективності управлінських рішень.

Сучасними вченими такі фактори впливу досліджуються постійно. В числі найбільш актуальних прийнято виділяти імідж менеджера [1], попит і управління якістю продукції [2; 3], соціо-культурні та матеріально-технічні фактори [4], інформаційні, управлінські, мотиваційні, знаннєві [5], штучний інтелект [6; 10], врахування позицій в національному та міжнародному середовищі [7], зміна пріоритетів державної політики в системі власності [9], якість даних для стратегій [11], гнучкість і стійкість в прийнятті управлінських рішень [12].

Водночас, враховуючи сутнісну характеристику, послідовність, способи та методи, моделі та схеми, умови та закономірності прийняття управлінських рішень, а також застосовувані менеджерами стилі управління, фактори впливу на процес прийняття управлінських рішень можна узагальнити схематично (рис. 1).

Враховуючи важливість їх подальшого розподілу для підвищення ефективності прийняття управлінських рішень, пропонуємо існуючі з них розглядати в межах їх впливу на організації зсередини (як внутрішні) та ззовні (як зовнішні), окремо виділяючи психологічні та інформаційні.

SECTION 4.
GESTION, ADMINISTRATION PUBLIQUE ET ADMINISTRATION

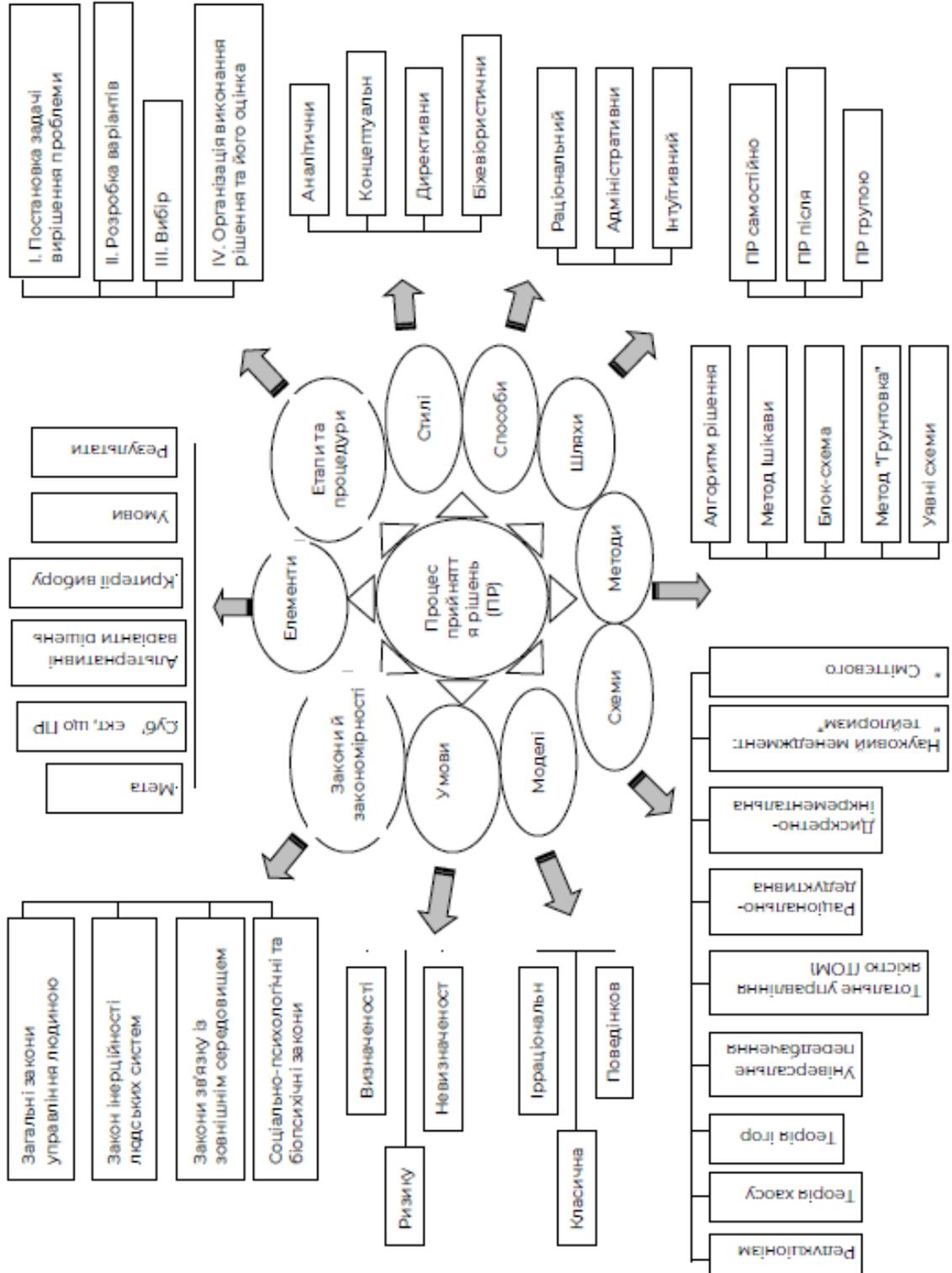

Рис. 1. Фактори впливу на процес прийняття управлінських рішень [8]

До внутрішньо організаційних факторів пропонуємо відносити такі як:

1. Організаційна структура. Організаційна структура компанії значно впливає на процес прийняття рішень. В ієрархічних організаціях, де є кілька рівнів керівництва, рішення можуть ухвалюватися довше через необхідність погоджень на різних етапах. Водночас у організаціях, де структура більш горизонтальна, рішення приймаються швидше, проте інколи можуть виникати труднощі з координацією дій між різними підрозділами.

2. Культура організації. Цей фактор визначає, як члени колективу взаємодіють один з одним, які цінності та принципи панують на підприємстві. Наприклад, в організаціях з сильною колективною культурою керівники можуть більше залучати співробітників до процесу прийняття рішень, що сприяє демократизації управління. Водночас у культурах, орієнтованих на результат, акцент робиться на швидкому та ефективному ухваленні рішень без широких обговорень.

3. Кваліфікація керівника. Рівень професійної підготовки керівника, його досвід, знання та навички також є важливими чинниками. Досвідчені менеджери краще розуміють ринкові тенденції, можуть швидше реагувати на зміни і враховувати більше варіантів розвитку подій при ухваленні рішень.

До зовнішньо організаційних факторів вважаємо за доцільне віднести:

1. Економічні умови. Економічна ситуація в країні чи регіоні визначає багато аспектів діяльності підприємства. В умовах економічного зростання керівники мають більше можливостей для прийняття рішень, орієнтованих на розвиток і експансію. Навпаки, під час економічної кризи рішення можуть бути спрямовані на скорочення витрат і мінімізацію ризиків.

2. Конкуренція на ринку. Рівень конкуренції значною мірою впливає на прийняття рішень. В умовах жорсткої конкуренції керівникам доводиться ухвалювати рішення швидше і діяти агресивніше, щоб утримати позиції на ринку. Водночас у монопольних чи олігопольних ринках рішення можуть прийматися більш обдумано та з меншими ризиками.

3. Технологічні зміни. Розвиток технологій змінює способи ведення бізнесу та вимагає від керівників швидкої адаптації. Інформаційні технології, автоматизація процесів, розвиток AI – всі ці фактори впливають на вибір стратегічних рішень та можуть вимагати значних інвестицій у нові технології.

4. Законодавче середовище. Правове регулювання має великий вплив на управлінські рішення, особливо в таких галузях як фінансові послуги, енергетика чи будівництво. Зміни в законодавстві можуть змусити підприємства змінювати свою стратегію, переглядати свої підходи до оподаткування, ліцензування або дотримання екологічних норм.

Психологічні фактори слід розглядати з позицій особистісних

SECTION 4.

GESTION, ADMINISTRATION PUBLIQUE ET ADMINISTRATION

характеристик осіб, що приймають рішення:

1. Персональні характеристики керівника. Психологічні особливості керівника, зокрема його схильність до ризику, інтуїтивне мислення, рівень стресостійкості, впливають на те, як швидко і ефективно ухвалюються рішення. Наприклад, керівники з високою схильністю до ризику можуть обирати більш інноваційні та нетрадиційні рішення, тоді як більш консервативні лідери будуть схильні уникати змін.

2. Групова динаміка. Керівники, які працюють в умовах команди, також підпадають під вплив групи. Наявність конфліктів, рівень довіри та співпраці всередині групи можуть суттєво впливати на якість прийнятих рішень. Члени команди можуть як допомагати керівнику, так і створювати додаткові перешкоди у процесі прийняття рішень.

Виділення в окрему групу інформаційних факторів зумовлено їх важливістю для управління на сучасному етапі розвитку економіки. До їх числа пропонуємо зараховувати:

1. Обсяг і якість інформації. Прийняття рішень неможливе без доступу до необхідної інформації. Кількість і якість інформації визначають обґрунтованість рішення. Надлишок інформації може призводити до перевантаження та ускладнювати процес прийняття рішень, тоді як нестача інформації може призводити до помилок і огріхів.

2. Швидкість доступу до інформації. Швидкість, з якою керівники отримують важливі дані, також впливає на процес ухвалення рішень. Сучасні ІТ дозволяють отримувати доступ до аналітики, фінансових звітів і ринкових даних в реальному часі, що робить процес прийняття рішень більш оперативним.

Таким чином, процес прийняття управлінських рішень є багатофакторним та складним. Він залежить як від внутрішніх аспектів діяльності підприємства, таких як організаційна структура, культура та професійні якості керівника, так і від зовнішніх, включаючи економічне середовище, конкурентний тиск, законодавство та технологічні зміни. Також значний вплив мають психологічні та інформаційні фактори, які можуть як прискорювати, так і уповільнювати процес ухвалення рішень. Для підвищення ефективності управлінських рішень необхідно враховувати всі ці чинники, що дозволить мінімізувати ризики та покращити результати діяльності підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Воронько-Невіднича Т. В., Баган Н.В. & Торяник А.І. (2022) Вплив іміджу менеджера на процес прийняття управлінських рішень. Економічний вісник НТУУ «Київський

SECTION 4.

GESTION, ADMINISTRATION PUBLIQUE ET ADMINISTRATION

політехнічний інститут, 24, 75-79.

- [2] Ємельянов О.Ю. & Гришко В.А. (2009) Управління якістю продукції машинобудівного підприємства в процесі формування його інноваційного потенціалу. Збірник наукових праць “Економіка: проблеми теорії та практики” (253 (VII)), 185–191.
- [3] Ємельянов О.Ю., Висоцький А.Л., Симак А.В. & Петрушка Т.О. (2017) Методичні засади оцінювання попиту на продукцію машинобудівних підприємств. Маркетинг і менеджмент інновацій, (3), 198–212.
- [4] Канюк О. (2023) Фактори, що впливають на процес прийняття і реалізації управлінських рішень на підприємствах. Геополітика України: історія і сучасність, 1(30), 129-135.
- [5] Козлова І.М., Гаврилюк А.І. (2023) Класифікація управлінських рішень та фактори впливу на їх якість. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики, 318-321.
- [6] Кононова О.В. & Пивовар Н.М. (2023) AI як новітній фактор впливу на якість управлінських рішень. Витоки педагогічної майстерності, 32, 147-152.
- [7] Кривов'язюк І.В. & Волинчук Ю.В. (2014) Україна в міжнародних економічних рейтингах: посткризові синдроми чи апокаліпсис? Актуальні проблеми економіки, 10, 56-62.
- [8] Кривов'язюк І.В. & Пахольчук А.І. (2013) Процес прийняття господарських рішень та його вплив на ефективність діяльності підприємства. Ефективна економіка, 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1962>.
- [9] Павлов В.І. & Кривов'язюк І.В. (1998) Приватизація державних підприємств. Луцьк: Надстир'я.
- [10] Cao G., Duan Y., Edwards J.S. & Dwivedi Y.K. (2021) Understanding managers' attitudes and behavioral intentions towards using artificial intelligence for organizational decision-making. Technovation, 106, 102312.
- [11] Pansara R. (2023) Cultivating Data Quality to Strategies, Challenges, and Impact on Decision-Making. International Journal of Management Education for Sustainable Development, 6(6), 1-12.
- [12] Settembre-Blundo D., González-Sánchez R., Medina-Salgado S. et al. (2021) Flexibility and Resilience in Corporate Decision Making: A New Sustainability-Based Risk Management System in Uncertain Times. Glob J Flex Syst Manag 22 (Suppl 2), 107-132.